

A ventre obert

Joan Jordi Miralles
L'Altíssim
Tres i Quatre, València, 2005
164 pàgs.

Una cosa és segura: no crec que ningú reste indiferent davant una novel·la com *L'Altíssim*. És més, probablement més d'un o d'una quede fins i tot intranquil. Un jove d'Osca, llicenciat en Fisioteràpia i Comunicació Audiovisual i que treballa a Roma, es va emportar el premi Andròmina de narrativa, un dels Octubre del 2004, amb aquesta impactant narració.

Si bé estem davant una proposta brillant i atractiva, cal admetre que la novel·la queda coixa en alguns aspectes. En realitat, no acaba de quedar clara la relació pretesament estreta entre les ressonàncies religioses del títol i el desenvolupament de la trama, però un contundent final i, sobretot, la citació que encapçala el text ens menen cap a una idea, si més no, inquietant: la presència de la divinitat en l'ésser humà, reflectida en el rostre del proïsome, i la possibilitat de capgirar aquesta mimesi envers la infinita maldat humana. Aquesta reflexió, com deia, sorgeix amb relativa facilitat un cop acabada la lectura, però no tan fàcilment «durant» la lectura. És per això que hi ha en la novel·la un fort desplaçament del pes temàtic a l'inici i al final, de manera que, benvolguts lectors potencials, és recomanable no deixar el llibre inacabat.

La novel·la consta de dues històries paral·leles que alternen llur presència en el text de manera fragmentada, en una mena de «capítols» sense numerar ni titular i separats tan sols per una línia en blanc. Totes dues històries transcorren independentment i es distingeixen gràcies a la tipografia. I totes dues es troben marcades per una gran violència verbal i de continguts, i això s'ha de comentar: si es troben «marcades» per aquest tret vol dir que el text es distingeix d'altres; però, ¿és que no hi ha a bastament exemples de textos

en totes les literatures que parlen sobre la violència o la converteixen en tema central d'una narració? Doncs sí, però *L'Altíssim* presenta la violència de manera absolutament natural, innata en els personatges, i a més explica la història també de forma violenta, és a dir, el llenguatge en si ja és aclaparadorament violent. Així que cal una predisposició especial per a encarar la lectura d'aquesta obra, si no es vol que resulte incòmoda.

A pesar d'això, el discurs no cau en la vulgaritat absoluta. Evidentment calen molts col·loquialismes per construir un text així, però el relat manté la credibilitat gràcies a un contrapunt il·lustrat, com és, d'una banda, l'ús d'un llenguatge hiperculte en la història segona; i de l'altra la normalitat amb què el narrador utilitza el registre vulgar. Com deia, cal una certa dosi de predisposició positiva envers un text que trenca esquemes des de la primera línia.

Potser caldria retreure-li l'escassa successió d'esdeveniments en la història primera. El protagonista és un jove estudiant de fisioteràpia en pràctiques, que dibuixa la seua relació amb els amics, la família, els companys de feina i tot un seguit de sol·lícites i insaciabls amants. Aquestes relacions se'ns presenten d'una manera molt cinematogràfica, a través de situacions inconnexes, que acaben fent-se repetitives per la manca de continuïtat entre elles. D'altra banda, la història segona és molt més lineal, i perfila un univers immensament sòrdid i hostil, en què un jove amnèsic es veu immers en una guerra que no es pot datar ni situar. Les escenes ací són molt més doloroses, i moltes d'elles són veritables testimonis d'atrocitats humanes que de vegades costen de llegir amb serenitat.

Totes dues històries conclouren en un clímax místic bastant inesperat, que, com dèiem a l'inici, ens revela una dimensió divina en l'ésser humà, però que no queda gaire perfilada. En definitiva, estem davant una proposta novel·lística molt arriscada, ambiciosa, que espera obrir nous horitzons dins les ja conegudes vies estilístiques. Hi haurà qui no suporti la lectura d'aquests papers, i justament per això, tot i no assolir el rang de novel·la ben tancada, ja haurà valgut la pena. Llarga vida a *L'Altíssim* i a en Miralles. Li queda molt per contar-nos.

Joan Manuel Matoses

Quan la novel·la és només el pretext

Carme Miquel
La mel i la fel
Tàndem Edicions, València, 2005
294 pàgs.

La voluntat d'alçar acta, de deixar constància d'un món que s'acaba, d'un imaginari —en el millor dels casos— en avançat procés d'oblit. Aquest sembla ser l'objectiu principal de *La mel i la fel*. En concret, d'un univers situat a la comarca de la Marina, als voltants del Montgó, entre finals del segle XIX i principis del XX. En aquest sentit, es poden sentir, entre algunes de les històries que s'hi narren, els ecos de rondalles i de contes populars que haurien estat, així, integrats a la novel·la; un fet que la marca decisivament, en introduir-hi l'element màgic i supersticiós. Al mateix temps, el llenguatge que hi trobem és fortament dialectal, volgudament dialectal, l'única manera potser de fer parlar aquests personatges que pretenen estar arrelats a un espai i a una època molt determinats; encara que potser el vocabulari que s'hi empra és un tant limitat, i acaba per resultar repetitiu —algunes expressions i frases fetes reapareixen amb una assiduitat excessiva.

En general, hi ha un protagonisme evident dels personatges femenins per sobre dels masculins, mostrat de manera explícita, que seguiria aquella tesi compensatòria que ve a dir que són les dones les que veritablement mouen els fils en l'ombra mentre fan creure el contrari als homes. Sobretot, de dues dones, mare i filla: Maria la Moteta i Gràcia la Llet. A partir d'aquest eix van succeint-se les històries de personatges rurals, rics o pobres; les intrigues per qüestions econòmiques, polítiques, religioses; les dels cacics i les d'aquells que s'hi oposen; la malaltia i la mort; els amors i els desamors, etc. En aquest context, el Montgó esdevé una segona veu narradora de la història, que parla en primera persona, tant adreçant-se al «vosaltres» dels habitants dels pobles del voltant o al «tu» d'algun personatge en concret, com adreçant-se directa-